

De Europese Agenda van de VNG 2021

Inleiding

De VNG stelt jaarlijks een Europese Agenda op waarin de Europese werkzaamheden van de vereniging zijn omschreven. De Europese Agenda valt onder de Verenigingsstrategie en de jaarlijkse VNG Agenda's en omschrijft de belangrijkste Europese onderwerpen voor gemeenten. Bij de opstelling van de agenda worden de thema's van de verenigingsstrategie Gemeenten 2024 en de prioriteiten uit de VNG Agenda 2021 verbonden met de onderwerpen van het werkprogramma van de Europese Commissie¹ en de werkprogramma's van het Congres van Lokale en Regionale Overheden voor 2021.

Het doel van de Europese belangenbehartiging is om tot een goed uitvoerbaar en voorspelbaar beleid te komen, met zo min mogelijk administratieve lasten voor het lokale bestuur. Daarnaast dragen we bij aan de ontwikkeling van de lokale democratie in Europa. De Europese Agenda is de basis voor de Europese belangenbehartiging van de VNG en bepaalt de inzet in Brussel, Straatsburg en Den Haag, zoals de lobby richting de Europese Commissie en het Europees Parlement en de inzet bij het Europees Comité van de Regio's (CvdR) en het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa (Congres). De Europese Agenda wordt ook gebruikt als basis voor de samenwerking met de gemeentelijke achterban – van G4, G40, M50 en P10 – en voor de samenwerking met het IPO, de UvW, het Rijk en onze Europese koepelvereniging de CEMR (Council of European Municipalities and Regions) en CEEP (*European Centre of Employers and Enterprises providing Public Services and Services of general interest*).

De verenigingsstrategie Gemeenten 2024 en de VNG Agenda 2020

Tijdens de Algemene ledenvergadering in Barneveld in 2019 hebben de leden de Verenigingsstrategie Gemeenten 2024 vastgesteld.² Daarin is een beeld geschetst van de ontwikkelingen en opgaven die de komende jaren afkomen op gemeenten en de koers van de VNG weergegeven.

Meer verantwoordelijkheden, krachtig bestuur en juiste randvoorwaarden

De lokale opgaven zijn groot. Voor steeds meer maatschappelijke opgaven zijn gemeenten qua uitvoering en voor inwoners de 'eerste overheid'. Een veilige en gezonde leefomgeving, armoedebestrijding, jeugdwerkloosheid, energiezuinig wonen, radicalisering, onderwijsaanbod, maatschappelijke en arbeidsparticipatie: een adequaat bestuurlijke aanpak

1 Werkprogramma van de Commissie voor 2020: *Een vitale Unie in een kwetsbare wereld (A Union of vitality in a world of fragility)*, COM(2020) 690 final, 19-10-2020.

2 Verenigingsstrategie Gemeenten 2024. zie [link](#)

begint op lokaal niveau, door te weten wat er speelt en waar inwoners, al dan niet georganiseerd, behoefte aan hebben en wat hen drijft. In de verenigingsstrategie zijn deze lokale opgaven uitgewerkt in vijf inhoudelijke thema's; (1) de *informatiesamenleving*, (2) de *gemeentelijke uitvoering*, (3) het *fysieke domein*, (4) de *inclusieve samenleving* en (5) het *democratisch besturen*. De VNG als actieve ledenorganisatie is het zesde thema van de verenigingsstrategie.

Sustainable Development Goals (SDG's)

Om de opgaven in samenhang te benaderen, gebruiken veel gemeenten en de VNG daarbij de SDG's – in Nederland ook wel Global Goals genoemd - van de Verenigde Naties, waarin de sociale, economische en ecologische aspecten van duurzaamheid samenkomen. Een krachtige lokale overheid is de missie van de VNG en via deze missie en al haar werkzaamheden draagt de VNG bij aan het behalen van doelstelling 11 van de Global Goals: "Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam". De Willemshof is daarom een **Global Goals 11 Huis**.

Werkprogramma van de Europese Commissie 2021: Een vitale Unie in een kwetsbare wereld (A Union of vitality in a world of fragility)

Dit is het tweede jaar van de Commissie Von der Leyen. Deze commissie begon haar werkzaamheden in november 2019 onder het motto "Een Unie die naar meer streeft" en had het voornemen om maatschappelijke uitdagingen aan te pakken en duurzame investeringen te doen die voor banen moeten zorgen. In het voorjaar van 2020 brak de Coronapandemie in Europa uit. De coronacrisis heeft een grote maatschappelijke impact, waarvan de exacte financiële, economische en sociale gevolgen nog verhelderd moeten worden. De coronapandemie had ook haar effect op de Brusselse besluitvorming en na een periode met aanpassingen aan de nieuwe werksituatie komt de Commissie langzaam weer op stoom met de presentatie van nieuwe voorstellen.

Het werkprogramma voor 2021 met als titel - *Een vitale Unie in een kwetsbare wereld* - heeft tot doel Europa gezonder, eerlijker en welvarender te maken, en tegelijk de lange-termijn-transformatie te versnellen naar een groenere economie die klaar is voor het digitale tijdperk. De Commissie wil niet alleen werk maken van de prioriteiten van het programma, maar ook alles blijven doen wat in haar vermogen ligt om de crisis te beheersen en de Europese economie en samenleving veerkrachtiger te maken. De EU moet het voortouw te nemen bij de dubbele groene en digitale transitie, die een unieke kans biedt om uit deze crisis te raken en de Unie een nieuwe vitaliteit te bezorgen. Het Werkprogramma 2021 presenteert 44 nieuwe beleidsdoelstellingen en 41 REFIT-voorstellen³ binnen de in 2019 vastgestelde 6 hoofdlijnen: (1) een **Europese 'Green Deal'**; (2) een **Europa dat klaar is voor het digitale tijdperk**; (3) een **economie die werkt voor de mensen**; (4) een **sterk Europa in de wereld**; (5) de **Europese levenswijze**; en (6) een **nieuwe impuls voor de Europese democratie**. Voor deze zes politieke thema's voorziet het werkprogramma van de Commissie voor 2021 in een verschuiving van strategie naar resultaten en uitvoering.

Werkprogramma van het Congres van de Raad van Europa 2021

De Raad van Europa is gericht op de status van democratie, mensenrechten en de rechtstaat in zijn 46 lidstaten. De Raad neemt een aantal trends waar die in 2020 centraal staan: namelijk, de afgelopen jaren is de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van rechtssystemen vaker beperkt, is de druk op de vrijheid van meningsuiting toegenomen en wordt de ruimte voor het maatschappelijk middenveld beperkt. Verder is er veel aandacht voor het vraagstuk van ondermijning van democratische instituties in Europa. Belangrijke thema's zijn: **de kwaliteit verbeteren van lokale en regionale democratie en veilige en inclusieve samenlevingen bevorderen**.

³ REFIT herzieningen, evaluaties en fitness-checks die de Europese Commissie in 2021 zal oppakken.

Europese prioriteiten binnen de VNG-agenda 2021

Informatiesamenleving

Gemeenten 2024

Met de inzet van datagedreven sturing is het mogelijk de aanpak van maatschappelijke opgaven en de gemeentelijke dienstverlening sterk te verbeteren. Dit vanuit de gedachte dat de overheid mensen met een hulpvraag beter van dienst kan zijn naarmate meer relevante kennis beschikbaar is over hun achtergrond, woonsituatie, wensen, beperkingen en hun financiële situatie.

De VNG ondersteunt gemeenten in het realiseren van de omkering en helpt hen daarin door technologische innovaties en digitaliseringstrends te duiden en – in interactie met haar leden en partners – (een) gemeentelijke visie(s) op de informatiesamenleving te ontwikkelen. Daarmee dragen we eraan bij dat gemeenten aan wetten en Europese kaders kunnen voldoen en hun eigen ambitie wat betreft het borgen van publieke waarden in de informatiesamenleving kunnen realiseren.

Dit thema heeft raakvlakken met onderstaande Europese thema's en dossiers en *Sustainable Development Goals*.

Europese voorstellen

Europese Unie - Een Europa dat geschikt is voor het digitale tijdperk: een nieuwe Europese gegevensstrategie zal de Europese Unie in staat stellen om de enorme waarde van niet-persoonlijke gegevens als een zich steeds uitbreidend en herbruikbaar archief in de digitale economie optimaal te benutten. Digitale technologie verandert ons leven. De EU wil er met haar digitale strategie voor zorgen dat mensen en bedrijven van deze transformatie profiteren. De strategie voor kunstmatige intelligentie en de datastrategie zijn er dan ook op gericht bedrijven aan te moedigen deze nieuwe technologie te omarmen en te ontwikkelen, en er tegelijkertijd voor te zorgen dat zij het vertrouwen van de burgers verdienen.

Sustainable Development Goals (SDG's)

Doel 9: Industrie, innovatie en infrastructuur (Bouw veerkrachtige infrastructuur en stimuleer innovatie en verhoog de toegang tot informatie- en communicatietechnologie).

Inzet 2021

Dossiers	Inzet VNG
Kunstmatige Intelligentie Initiatieven Europese Commissie: <ul style="list-style-type: none"> Opvolging Witboek kunstmatige intelligentie (incl. veiligheid, data, aansprakelijkheid en fundamentele rechten (EU: nieuw voorstel en loopt door vanuit 2020))	Het belang voor gemeenten: Kunstmatige intelligentie (AI) is van grote waarde voor verscheidene aspecten in de samenleving, ook op lokaal niveau. Het biedt dan ook veel kansen voor o.a. de economie (bijv. MKB). Tegelijkertijd is het van belang dat ook de risico's worden erkend en dat fundamentele rechten en publieke waarden worden gewaarborgd. VNG-inzet: De VNG zet hiertoe in op een juiste balans, zoals opgeschreven in het VNG Position Paper AI en het advies van het CvdR over AI , waarvan wethouder Guido Rink rapporteur is.
Data pakket Initiatieven Europese Commissie: <ul style="list-style-type: none"> Data Act (EU: nieuw voorstel) Review of the Database Directive (EU: nieuw voorstel): Dit is herziening van de richtlijn betreffende de bescherming van databanken uit 1996	Het belang voor gemeenten: In maart 2020 heeft de Europese Commissie de EU Data-strategie gelanceerd met als doel om van de EU een interne markt voor data te creëren en de EU concurrerender te maken op het gebied van het gebruik en hergebruik van data. Deze voorstellen raken dataverzameling en -gebruik in de openbare ruimte. VNG-inzet: De VNG zet zich in voor een Europees kader dat aansluit bij de VNG Principes voor de Digitale Samenleving uit november 2019.
Digitale Diensten Initiatief Europese Commissie: <ul style="list-style-type: none"> Digital Services Act: herziening E-commerces richtlijn (EU: loopt door vanuit 2020)	Het belang voor gemeenten: Digitale diensten omvatten onder andere platforms als Airbnb en Uber. VNG-inzet: De VNG-lobby is gericht op het binnen de Digital Services Act scheppen van handvatten voor gemeenten voor meer regulering en aansprakelijkheid van dergelijke digitale diensten.

Dossiers

Digitale identiteit

Initiatief Europese Commissie:

- A trusted and secure European e-ID (EU: nieuw voorstel)

Inzet VNG

Het belang voor gemeenten: De Commissie komt in het eerste kwartaal van 2021 met een Europees voorstel voor een nieuwe digitale identiteit.

VNG-inzet: De VNG streeft conform het [VNG position paper Digitale Identiteit](#) uit 2018 naar de introductie van een veilige, betrouwbare digitale identiteit, omdat DigiD niet langer volstaat. Dit dossier heeft een link met duurzame en slimme mobiliteit (zie volgende hoofdstuk)

Smart cities: democratische en inclusieve steden

(RvE-Congres: loopt door vanuit 2020)

Het Congres onderzoekt hoe Europese steden slimme technologieën toepassen en zal het belang onderstrepen van de gerelateerde risico's en democratische waarden.

Het belang voor gemeenten: Steeds meer steden wenden zich tot het Internet of Things om het leven van inwoners te verbeteren.

VNG-inzet: De VNG volgt de ontwikkelingen in het Congres op het gebied van privacy en standaardisatie en verzamelt best practices die gemeenten kunnen gebruiken.

Monitoring dossiers:

Initiatieven Europese Commissie:

- **Europe's digital decade:** Europe's digital decade: 2030 digital targets (EU: nieuw voorstel)
- **Cyberveiligheid:** Herziening Richtlijn Netwerk en Informatiesystemen, NIS (EU: publicatie voorstel in 2021); Rapport toepassing AVG-richtlijn (EU: publicatie voorstel in 2021)

Het belang voor gemeenten: De Commissie komt in het eerste kwartaal van 2021 met een visie voor Europa in het digitale tijdperk. Digitale veiligheid is belangrijk voor lokale overheden, evenals voor de digitale diensten die zij aanbieden en waar zij gebruik van maken. Het is van belang dat gemeentelijk perspectief wordt meegenomen in de vormgeving en uitvoering van wet- en regelgeving.

VNG-inzet: VNG zal deze voorstellen bestuderen en monitoren en waar nodig actie ondernemen.

Fysieke opgaven

Gemeenten 2024

In het fysieke domein richten gemeenten zich op een veilige en gezonde leefomgeving voor hun inwoners. Er speelt een groot aantal opgaven voor gemeenten. Omdat alle opgaven samenkomen op het grondgebied van gemeenten is een samenhangende aanpak logisch en noodzakelijk. Ruimtelijke en sociale vraagstukken zijn hierbij niet los van elkaar te zien.

In 2024 zijn gemeenten – conform de doelstellingen van de Omgevingswet – voldoende geëquipeerd om een integrale aanpak te realiseren in de kwaliteitsverbetering van de leefomgeving; hebben gemeenten een forse slag gemaakt in de transitie naar duurzame energievoorziening, energiegebruik, CO₂-reductie, klimaatadaptatie en daarmee naar een circulaire economie voor hun inwoners en zijn gemeenten veel meer dan nu sturend in de woningbouw- en bereikbaarheidsopgave.

Dit thema heeft raakvlakken met onderstaande Europese thema's en dossiers en *Sustainable Development Goals*.

Europese voorstellen

Europese Unie – De Europese Green Deal: met investeringen in groene technologie en duurzame oplossingen wil de Europese Green Deal de nieuwe groeistrategie voor de EU worden. Het betreft een ambitieus pakket maatregelen voor een duurzame groene transitie die de Europese burgers en bedrijven ten goede komt (een sociaal rechtvaardige energietransitie) en dat van Europa het eerste klimaatneutrale continent ter wereld wil maken. Een *Just Transition Fund* moet de financiering voor deze maatregelen organiseren. De Commissie stelt een totaalbedrag voor van € 7,5 miljard voor de periode 2021-2027. Nederland ontvangt daarvan € 220 miljoen en moet zelf invullen welke regio's voor het geld in aanmerking komen.

Sustainable Development Goals (SDG's):

- **Doel 6: Schoon water en sanitair** (Verzekert toegang tot duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen. De waterkwaliteit verbeteren, de efficiëntie van het watergebruik verhogen en de op water gebaseerde ecosystemen beschermen);
- **Doel 7: Betaalbare en duurzame energie** (De toegang tot betaalbare, betrouwbare en duurzame energie uit natuurlijke bronnen als water, wind en zon);
- **Doel 9: Industrie, innovatie en infrastructuur** (Moderniseer het transport; en realiseer duurzame industrieën met doeltreffend gebruik van hulpbronnen en schonere en milieuvriendelijke technologieën en industriële processen);
- **Doel 11: Duurzame steden en gemeenschappen** (duurzame stadsontwikkeling met adequate, veilige en betaalbare huisvesting; veilige, betaalbare, toegankelijke en duurzame vervoerssystemen en met de vermindering van nadelige milieu-impact van steden);
- **Doel 12: Verantwoorde consumptie en productie** (Het produceren van goederen moet met het oog op de groeiende wereldbevolking veel handiger: 'meer produceren met minder');
- **Doel 13: Klimaatactie** (Onderneem actie om klimaatverandering en haar impact te bestrijden).
- **Doel 15: Leven op het land** (Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen, en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe).

Inzet 2021

Dossiers	Inzet VNG
Klimaat Initiatieven Europese Commissie: <ul style="list-style-type: none"> • Europese klimaatwet (EU: loopt door vanuit 2020). De EU klimaatwet legt vast dat de EU in 2050 klimaatneutraal is en voor 2030 50-55% CO₂ reductie moet hebben gerealiseerd. Ook legt de klimaatwet een verband tussen de energietransitie en klimaatadaptatie. • Het Europese Klimaatpact (EU: loopt door vanuit 2020) dat dient als een pact tussen EU en burgers, bedrijven, maatschappelijk middenveld en alle overheidslagen. Het doel is een platform te creëren voor informatie en communicatie over de energietransitie en goede voorbeelden. • Klimaatadaptatiestrategie (EU: loopt door vanuit 2020): Deze ambitieuze strategie is erop gericht dat investeerders, bedrijven, verzekeraars maar ook steden en burgers, klimaatverandering in hun eigen risicobeheerpraktijken integreren.	Het belang voor gemeenten: Gemeenten timmeren hard aan de weg op het gebied van het klimaatbestendig maken van de leefomgeving. De EU-adaptatiestrategie biedt kansen om hier extra rugwind te organiseren. Het klimaatpact is een goed initiatief, waar gemeenten gebruik van kunnen maken om informatie te verkrijgen en uit te wisselen bij het vormgeven van de energietransitie. De EU kan helpen als het gaat om woningen verduurzamen, steden vergroenen en elektrisch vervoer stimuleren. VNG-inzet: Voor VNG is het van belang dat de doelstellingen en maatregelen in lijn zijn met de doelstellingen in het Klimaatakkoord. Als de doelstellingen worden verhoogd dan is van belang dat goed naar de uitvoerbaarheid en betaalbaarheid wordt gekeken. Daarbij moeten de gemeenten adequate financiering krijgen en de mogelijkheid om maatregelen te nemen. VNG zal ook aandacht vragen voor de koppelingen tussen klimaatmitigatie en klimaatadaptatie.

Fit for 55 package

Initiatieven Europese Commissie:

- Amendement to the hernieuwbare energie richtlijn (RED) om het nieuwe klimaatdoel voor 2030 te implementeren (EU: nieuw voorstel);
- Amendement of the Energie Efficiëntie richtlijn (EED) om het nieuwe klimaatdoel voor 2030 te implementeren (EU: nieuw voorstel);
- Herziening van de richtlijn energieprestaties gebouwen (EU: nieuw voorstel);

Het belang voor gemeenten:

Het Fit for 55 pakket is een uitwerking van de EU klimaatwet met een nieuw 2030 doel en klimaatneutraliteit in 2050. De Commissie heeft een nieuw doel van 55% CO2 reductie voor 2030 voorgesteld. Hierover wordt begin volgend jaar een akkoord verwacht. De nieuwe doelstelling zal een herziening betekenen van veel EU maatregelen zoals de richtlijnen voor duurzame energie, energiebesparing en energiebesparing voor de bebouwde omgeving.

VNG-inzet: Voor VNG is het belangrijk dat de maatregelen ondersteunen aan de opgave die gemeenten vanuit het Klimaatakkoord hebben. Bovengenoemde richtlijnen zullen we prioritair volgen.

Renovatiegolf gebouwde omgeving (EU: loopt door vanuit 2020). Dit bestaat waarschijnlijk uit een platform waarbij eigenaren, huurders, corporaties, banken en gemeenten samenwerken ideeën uit te wisselen om verduurzaming van de bebouwde omgeving vorm te geven.

Het belang voor gemeenten: De EU mededeling sluit mooi aan bij het nationale Kennis- en innovatieplatform Verduurzaming Maatschappelijk vastgoed, dat onderdeel uitmaakt van het klimaatakkoord. De acties worden uitgewerkt in de EU richtlijnen voor energie efficiëntie (EED) en energieprestaties gebouwen (EPBD). Zie hiervoor Fit for 55.

Home-sharing platforms: kansen en bedreigingen voor gemeenten (RvE : loopt door vanuit 2020): De deeleconomie biedt zowel uitdagingen als kansen voor lokale autoriteiten.

Er worden best practice-initiatieven onderzocht die gemeenten in staat stellen het positieve potentieel van de deeleconomie te benutten en de negatieve effecten te beperken. VNG zal deze verspreiden.

Circulaire economie pakket

Initiatieven Europese Commissie:

- Nieuw actieplan circulaire economie (EU: loopt door vanuit 2020).
- Sustainable products policy initiative, including a revision of the Ecodesign Directive (EU: nieuw voorstel)
- Circular electronics (EU: nieuw voorstel)

Het belang voor gemeenten: De voorstellen zetten in op duurzaam aanbesteden en beleid voor 'duurzame producten' gericht op circulair design, waarbij het voorkomen van afval en het hergebruik van producten centraal staat. Het betreft een Europees model voor gescheiden afvalinzameling.

VNG-inzet: Dit model moet voor gemeenten werkbaar zijn en recht doen aan de lokale situatie.

Achtste Milieuactieprogramma (EU: loopt door vanuit 2019). De Europese Commissie heeft een voorstel voor een milieuactieprogramma voor 2021-20230 gepresenteerd.

Het belang voor gemeenten: Sinds de jaren zeventig wordt het EU-milieubeleid gestuurd door actieprogramma's waarin prioritaire doelstellingen worden bepaald. Gemeenten moeten Europese milieuwet- en regelgeving uitvoeren.

VNG-inzet: De VNG-lobby richt zich in op een vernieuwend MAP. Transitiebeleid vraagt om een nieuwe werkwijze. Huidige EU-wetgeving legt de nadruk op normen en grenswaarden, terwijl innovatie en transities ruimte nodig hebben voor experimenten en maatwerk, zoals omschreven in het advies van [Cor Lamers](#).

Nul-vervuilings ambitie (EU: nieuw voorstel) is een actieplan gericht op het voorkomen en beter monitoren van vervuiling van bodem, water en lucht.

Het belang voor gemeenten: Gemeenten moeten Europese milieuwet- en regelgeving uitvoeren.

VNG-inzet: VNG vraagt aandacht voor een integrale milieuaanpak en aandacht voor een bronbeleid voor Zeer Zorgwekkende Stoffen.

Richtlijn Stedelijk afvalwater: De Europese Commissie herzielt de richtlijn behandeling stedelijk afvalwater uit 1991 te gaan herzien.

Het belang voor gemeenten: Gemeenten hebben in het verleden stevige financiële inspanningen geleverd m.b.t. riolering.

VNG-inzet: Bij de herziening lobbyt VNG voor realistische en betaalbare maatregelen.

'Van boer tot bord'-strategie (EU: loopt door vanuit 2020) Om de voedselketen te verduurzamen introduceert de Commissie een strategie die beoogt bij te dragen aan een eerlijk, gezond en milieuvriendelijk voedselsysteem. De Commissie zal nog richtsnoeren publiceren hoe de boer tot bord strategie verwerkt moet worden in het Nationaal Strategisch Programma voor het POP fonds.

Het belang voor gemeenten: Gemeenten maken en voeren lokaal milieubeleid uit voor de agrarische sector.

VNG-inzet: De Europese ambities kunnen de realisatie van een gezonde leefomgeving door gemeenten in het landelijk gebied versterken.

Duurzame en slimme mobiliteit

Initiatieven Europese Commissie:

- Strategie voor duurzame en slimme mobiliteit (EU: loopt door vanuit 2020). De in december 2020 verwachte strategie voor duurzame en slimme mobiliteit zal worden uitgewerkt in onderstaande voorstellen.
- Herziening van de richtlijn voor intelligente transportsystemen, inclusief multimodal ticketing initiatief (EU: nieuw voorstel)
- Herziening van de TEN-T EU transportnetwerken verordening (EU: nieuw voorstel)
- Herziening van de alternatieve brandstoffen richtlijn

Het belang voor gemeenten: Duurzame mobiliteit en transport zijn onderdeel van het klimaatakkoord. De EU plannen passen in deze opgave.

VNG-inzet: VNG zet zich vanuit het klimaatakkoord in op het stimuleren van lopen en fietsen omdat dit gezond en duurzaam is. Opties als openbaar vervoer en deelauto's krijgen de voorkeur boven individuele mobiliteit. Verder willen we met de regionale mobiliteitsprogramma's inzetten op de mobiliteitstransitie. Bij de maatregelen uit het klimaatakkoord ligt de focus op verandering en verduurzaming. Daarnaast kunnen gemeentelijk beleid en thuiswerken ook zorgen voor mobiliteitsvermindering. Gemeenten werken samen met provincies (en andere maatschappelijke partijen) deze ambities uit in regionale mobiliteitsplannen (RMPs), waarvoor de VNG vorig jaar ook een handreiking heeft opgesteld.

EU-budget: Just Transition Fund (JTF):

Zie VNG inzet onder financiële randvoorwaarden & lokale investeringen op pagina 14.

Monitoring dossiers:

- Herziening van het emissiehandelssysteem ETS richtlijn Establishment of an EU green bond standard (EU: nieuw voorstel)
- Revision - Update of concentration limit values of persistent organic pollutants in waste - Amendments to Annexes IV and V on waste of the Regulation on persistent organic pollutants in waste (EU-REFIT-initiative-nieuw)
- Revision of Directive 94/62/EC on Packaging and Packaging Waste Directive in order to reinforce the essential requirements for packaging to be placed on the EU market (EU-REFIT-initiative-nieuw)
- Revision of Directive 2010/75/EU on industrial emissions (EU-REFIT-initiative-nieuw)
- Evaluation of Directive 2007/2/EC establishing an Infrastructure for Spatial Information in the European Community (INSPIRE) (EU-REFIT-initiative-nieuw)

Het belang voor gemeenten: Een zo breed en streng mogelijk ETS systeem leidt tot meer besparingen bij de industrie en vervoer (luchtvaart, scheepvaart) en ontlast gemeenten om de opgave zelf te realiseren.

VNG-inzet: De ETS richtlijn voor herziening van het emissiehandelssysteem is een belangrijke richtlijn voor gemeenten om te volgen, maar niet om actief op te lobbyen.

Het belang voor gemeenten

de overige monitoringdossiers gaan over milieuonderwerpen. Gemeenten moeten deze Europese wet- en regelgeving uitvoeren.

Inclusieve samenleving

Gemeenten 2024

Voor de oplossing van problemen in het sociaal domein, zoals het toenemende beroep op individuele ondersteuning, schuldhulpverlening en jeugdzorg, is de inzet van veel partijen nodig. Maar de gemeente heeft te weinig grip op deze ontwikkelingen en wordt meer en meer in de rol van zorgverstrekker gedwongen in plaats van in de rol van verbinder en facilitator. Om het tij te kunnen keren en de transformatie een gezicht te geven, zullen gemeenten meer regie moeten (kunnen) voeren op het totale proces van zorg en ondersteuning.

In 2024 hebben gemeenten helder hoe ze preventie kunnen aanwenden in het sociaal domein. We ontwerpen/ondersteunen sturings- en bekostigingssystemen die gemeenten in staat stellen om lonend te investeren in preventieve maatregelen. In 2024 hebben gemeenten financieel en inhoudelijk grip op het sociaal domein.

Dit thema heeft raakvlakken met onderstaande Europese thema's en dossiers en *Sustainable Development Goals*.

Europese voorstellen

Europese Unie - Een economie die werkt voor de mensen: Werken aan sociale rechtvaardigheid en welvaart: Mensen en bedrijven kunnen in de EU alleen tot bloei komen als de economie voor hen werkt. In een stabiel Europa kan de economie volledig inspelen op de behoeften van de Europeanen. De Europese Commissie zal hiervoor plannen voor een sterk sociaal Europa presenteren

Europese Unie - Bevordering van onze Europese levenswijze: Onze burgers en onze waarden beschermen: Dit betreffen initiatieven die zullen helpen om meer te investeren in de vaardigheden van mensen en hen te helpen de uitdagingen van de digitale en ecologische overgangen onder de knie te krijgen. Sterke grenzen, een modern asielstelsel en samenwerking met partnerlanden vindt de EU essentieel voor een nieuwe start op het gebied van migratie. De Europese Commissie zal een nieuw pact over migratie en asiel presenteren - het middelpunt van de hervorming van het asielbeleid.

Raad van Europa (Congres) - Veilige en inclusieve samenlevingen bevorderen: deze prioriteit is gericht op verschillende thema's die momenteel actueel zijn voor lokale en regionale overheden in Europa, zoals het tegengaan en voorkomen van radicalisering, de integratie van vluchtelingen en migranten en burger- en jeugdparticipatie.

Europese Unie – Een EU-begroting voor herstel en veerkracht: de Commissie wil via een herstellepakket van 1,85 biljoen EUR voor de periode 2021-2027 investeren in de Europese economie om het herstel te bevorderen na de coronacrisis en om de groene en digitale transitie te realiseren, waardoor Europa veerkrachtiger is in de toekomst. Het Europees Sociaal Fonds (ESF) is onderdeel van deze EU-begroting en wordt inhoudelijk besproken onder het hoofdstuk democratisch besturen, onderdeel financiële randvoorwaarden & lokale investeringen.

Sustainable Development Goals (SDG's):

Doel 8: Waardig werk en economische groei (Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen);

Doel 10: Ongelijkheid verminderen (Gelijke kansen verzekeren en de sociale, economische en politieke inclusie bevorderen, ongeacht leeftijd, geslacht, handicap, ras, etniciteit, herkomst, godsdienst of economische of andere status).

Inzet 2021

Dossiers

Inkoop en aanbestedingen in het sociale domein (EU: loopt door vanuit 2020)

Actieplan inzake integratie en inclusie (EU – nieuw voorstel). De verantwoordelijkheid voor het integratiebeleid ligt in de eerste plaats bij de lidstaten. De EU heeft echter een breed scala aan maatregelen opgezet om ook de lokale overheden te ondersteunen bij hun inspanningen om integratie te bevorderen.

Inzet VNG

Het belang voor gemeenten: Gemeenten moeten Europese wet- en regelgeving uitvoeren, zoals staatssteun en aanbesteden.

VNG-inzet: VNG zet ook in 2021 in op het verkrijgen van meer duidelijkheid over de toepassing van de EU-aanbestedingsregels in het sociale domein. Dit door we door samen met VWS te kijken naar de praktijk in buurlanden, maar ook door overleg met de Europese Commissie. Er wordt gewerkt aan een handreiking gebaseerd op concrete pilots van gemeenten voor toepassing van de aanbestedingsregels in het sociale domein.

Het belang voor gemeenten: Lokale overheden spelen een centrale rol in het bevorderen van integratie, participatie en non-discriminatie van statushouders en het in contact brengen van inwoners en statushouders.

VNG-inzet: De VNG zet zich in voor gerichte financiering en instrumenten voor gemeenten.

Dossiers	Inzet VNG
<p>EU disability strategie (EU: nieuw voorstel)</p>	<p>Het belang voor gemeenten: Begin 2021 komt de Commissie met een niet-wetgevende strategie voor mensen met een handicap. De strategie sluit mogelijk mooi aan bij de implementatie van het VN gehandicaptenverdrag waar de VNG aan werkt. VNG-inzet: De VNG bestudeert de strategie op gevolgen voor lokaal beleid in Nederland.</p>
<p>Strategie over de rechten van het kind (EU: nieuw voorstel)</p>	<p>Het belang voor gemeenten: In het eerste kwartaal van 2021 presenteert de Commissie een niet-wetgevende strategie over de rechten van het kind. VNG-inzet: De VNG bestudeert de strategie op raakvlakken met lokaal beleid in Nederland.</p>
<p>Jeugdwerk op lokaal niveau (RvE-Congres: loopt door vanuit 2020) Dit rapport geeft een overzicht van het belang van jeugdwerk als middel om een meer inclusieve en democratische samenleving te creëren, met voorbeelden van goede praktijken over hoe dit op lokaal niveau moet worden begeleid.</p>	<p>Het belang voor gemeenten: Er worden best practice-initiatieven onderzocht die gemeenten in staat stellen het te leren van jeugdwerk in andere lidstaten. VNG-inzet: VNG zal deze verspreiden.</p>
<p>Handboek mensenrechten op lokaal niveau (RvE: loopt door vanuit 2020) Het Congres presenteert een handboek met goede voorbeelden van lokaal mensenrechtenbeleid in Europa.</p>	<p>Het belang voor gemeenten: De tweede editie van het handboek is gericht op sociale rechten, met specifieke aandacht voor COVID-19. VNG-inzet: VNG zet zich in om de handleiding in het Nederlands beschikbaar te maken voor gemeenten.</p>
<p>EU-Budget: Europees Sociaal Fonds (ESF+)</p>	<p>Zie VNG inzet onder financiële randvoorwaarden & lokale investeringen op pagina 14.</p>
<p>Monitoring dossiers:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Action plan on the European Pillar of Social Rights (EU: nieuw voorstel) • Updated skills-agenda voor Europa (EU: loopt door vanuit 2019). • Herziening van richtlijn 2003/109 betreffende de status van langdurig ingezetenen onderdanen van derde landen (EU REFIT voorstel) • Herziening van de richtlijn 2011/98 betreffende één enkele aanvraagprocedure voor een gecombineerde vergunning voor onderdanen derde landen om te verblijven en te werken op het grondgebied van een lidstaat alsmede een gemeenschappelijk pakket rechten voor werknemers uit derde landen die legaal in een lidstaat verblijven (EU-REFIT-initiatief-nieuw). 	<p>VNG-inzet: VNG zal deze voorstellen bestuderen en monitoren en waar nodig actie ondernemen. Voor de sociale pijler maken we waar mogelijk ook een verbinding met andere inclusieve dossiers zoals ESF+, de EU Gehandicaptenstrategie, aanbesteden in het sociale domein en het voorstel voor een Europese Agenda voor vaardigheden. Dit laatste voorstel gaat over de noodzaak om werknemers en managers te voorzien van de juiste vaardigheden die vereist zijn voor de digitale, groene en sociale transitie. Voor de ontwikkeling van een nieuwe economie zijn nieuwe vaardigheden nodig. Onderwijs en opleiding zijn nationale bevoegdheden, maar hebben effect op de uitvoering van de sociale pijler en vormen een belangrijk onderdeel van de Human Capital Agenda, die op zijn beurt weer onderdeel is van het arbeidsmarktbeleid en de regionale economie. Vanuit de VNG is de inzet vooral gericht op een integrale aanpak (economie-onderwijs-arbeidsmarkt), waarbij regionaal maatwerk mogelijk is.</p>

Democratisch besturen

Gemeenten 2024

Meer dan ooit zien bestuurders in dat beleid vaak beter wordt als inwoners bij de voorbereiding daarvan daadwerkelijk worden betrokken en dat draagvlak van inwoners voor beslissingen de legitimiteit en acceptatie ervan vergroot. Zeker nu is dat belangrijk: in de komende periode zullen op lokaal niveau besluiten genomen moeten worden over ingewikkelde vraagstukken zoals de energietransitie en verduurzaming van de gebouwde omgeving. De steun van inwoners daarbij is onmisbaar. De representatieve en de participatieve democratie vullen elkaar wederzijds aan, hun samenspel is van wezenlijk belang. Het hoofdstuk democratisch besturen bestaat uit drie delen: (1) gemeentelijke (interbestuurlijke, democratische; juridische en financiële) randvoorwaarden, (2) (keten)samenwerking en (3) openbare orde en veiligheid.

Dit thema heeft raakvlakken met onderstaande Europese thema's en dossiers en de *Sustainable Development Goals*.

Europese voorstellen

Raad van Europa (Congres) - De kwaliteit verbeteren van lokale en regionale democratie: het monitoren van lokale democratie, verkiezingsobservatie, dialoog met lidstaten over de implementatie van het Handvest inzake Lokale Autonomie. Daarnaast is er aandacht voor het bevorderen van het bewustzijn over mensenrechten als minimumstandaarden bij lokaal maatwerk.

Europese Unie - Een nieuwe impuls voor de Europese democratie: Europeanen moeten een grotere rol krijgen in het besluitvormingsproces en actiever bepalen wat onze prioriteiten zijn. Een debat over de toekomst van Europa zal iedereen inspraak geven in wat belangrijk is voor de EU.

Europese Unie - Bevordering van onze Europese levenswijze: Onze burgers en onze waarden beschermen: Een Europa dat beschermt is ook een Europa dat justitie en de kernwaarden van de EU verdedigt. Bedreigingen van de rechtsstaat vormen een risico voor de wettelijke, politieke en economische basis van onze Unie. De Commissie zal blijven zorgen voor een sterke rechtsstaatscultuur in de EU. Om onze democratie te beschermen tegen inmenging van buitenaf, moeten we problemen zoals desinformatie en online haatboodschappen gezamenlijk en met gemeenschappelijke normen bestrijden.

Europese Unie - Een sterker Europa in de wereld: de Commissie zal nieuwe strategieën ontwikkelen om samen te werken met onze buurlanden in Afrika en de Westelijke Balkan. Om de geopolitieke rol van de Commissie te versterken, zullen alle initiatieven van het werkprogramma een sterke externe dimensie hebben.

Europese Unie - Een EU-begroting voor herstel en veerkracht: de Commissie wil via een herstellepakket van 1,85 biljoen EUR voor de periode 2021-2027 investeren in de Europese economie om het herstel te bevorderen na de coronacrisis en om de groene en digitale transitie te realiseren, waardoor Europa veerkrachtiger is in de toekomst.

Gemeenten 2024 - Gemeentelijke Randvoorwaarden: In 2024 beschikken gemeenten over de juiste interbestuurlijke, financiële en democratische randvoorwaarden om invulling te geven aan hun (toegenomen) taken. Met onze stakeholders werken we aan gelijkwaardigheid in de interbestuurlijke verhoudingen, aan structurele financiële waarborgen die passen bij de lokale verantwoordelijkheden en aan optimalisering van democratische besluitvorming. Dit thema heeft raakvlakken met onderstaande Europese thema's en dossiers.

Sustainable Development Goals (SDG's):

Doel 11: Duurzame steden en gemeenschappen (Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam);

Doel 16: Vrede, justitie en sterke publieke diensten (Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen, verzeker toegang tot justitie voor iedereen en creëer op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke en open instellingen);

Doel 17: Partnerschap om de doelen te bereiken (Versterk de implementatiemiddelen en revitaliseer het wereldwijd partnerschap. Doeltreffende openbare, publiek-private en maatschappelijke partnerschappen aanmoedigen en bevorderen).

Inzet 2021

Dossiers	Inzet VNG
Interbestuurlijke en democratische randvoorwaarden	
Urban Agenda voor de EU (EU: loopt door vanuit 2020). Met het hernieuwde Leipzig Charter, een verklaring van de 27 lidstaten over duurzame stedelijke ontwikkeling (november 2020), is de Urban Agenda in een nieuwe fase gekomen. Het Charter en het daarbij horende Implementation Document leggen de basis voor een concrete follow-up van de Urban Agenda, die in 2016 met het Pact van Amsterdam werd gelanceerd en leidde tot 14 thematische partnerschappen.	Het belang voor gemeenten: De Europese Agenda stad is gericht op de invoering van een nieuwe interbestuurlijke samenwerking in de EU met als doel een versterking van de stedelijke dimensie in EU-wetgeving en -beleid. VNG-inzet: De VNG zet zich in 2021 samen met BZK, G4 en G40 in om tijdens het Sloveense en Portugese EU-voorzitterschap tot een tweede ronde thematische partnerschappen te komen om EU-regelgeving en beleid beter te laten aansluiten op de lokale praktijk.

Lange termijn visie voor het platteland (EU: nieuw voorstel).

Het belang voor gemeenten: De lange termijn visie voor het platteland is gericht op plattelandontwikkeling en de erkenning en behoeften van plattelandsgemeenten.

VNG-inzet: De VNG zal de werkzaamheden van de Europese Commissie monitoren. De gemeentelijke leden van het CvdR zullen actief aan de CvdR-werkzaamheden en EU-debatten deelnemen, met als doel dat deze agenda aansluit bij de uitdagingen in de Nederlandse plattelandsgebieden.

De toekomst van Europa

Initiatief Europese Commissie: Vormgeven aan de Conferentie over de Toekomst van Europa (EU: loopt door vanuit 2020). Voorgesteld wordt dat de conferentie zal bestaan uit burgerdebatten en uit discussie over institutionele karakter van de EU.

Het belang voor gemeenten: de Europese Commissie heeft voorgesteld dat gemeenten betrokken worden bij de organisatie van de burgerdebatten. De debatten over het institutionele karakter van de EU bieden wellicht mogelijkheden om de interbestuurlijke samenwerking in het EU-besluitvormingsproces te vergroten en de lokale dimensie in de EU en haat wetgeving en beleid te vergroten

VNG inzet: een goede en gelijkwaardige betrokkenheid van lokale overheden bij het proces zowel ten aanzien van de burgerdebatten als het institutioneel karakter van de EU. Voor de burgerdebatten pleit de VNG voor een gezamenlijke landelijke aanpak en financiering, maar met ruimte voor een plaatselijke invulling. De debatten moeten zo veel als mogelijk worden ingepast in bestaande overlegstructuren met burgers.

Transparantie en democratie pakket:

- Actieplan Europese democratie (EU: loopt door vanuit 2020).
- Greater transparency in paid political advertising (EU: nieuw voorstel)
- Revision of the Council Directive laying down detailed arrangements for the exercise of the right to vote and to stand as a candidate in municipal elections by citizens of the Union residing in a Member State of which they are not nationals EU: nieuw voorstel)

Het belang voor gemeenten: De Europese Commissie heeft aangekondigd een actieplan voor een Europese democratie op te stellen om de veerkracht van democratieën te helpen verbeteren en de bedreigingen te adresseren van externe inmenging bij Europese verkiezingen. Deze Europese voorstellen raken mogelijk de lokale democratie in Nederland.

Inzet VNG: VNG zal deze voorstellen bestuderen en monitoren en waar nodig actie ondernemen.

De toekomst van het raadslidmaatschap (RvE - Congres: loopt door vanuit 2020): De herverdeling van bevoegdheden op lokaal niveau is sinds de financiële crisis van 2008 in Europa toegenomen. Het Congres zal de afname van de politieke rol en verantwoordelijkheden van lokale vertegenwoordigers onderzoeken.

Het belang voor gemeenten: dit onderwerp is van belang vanwege de politieke rol en verantwoordelijkheden van lokale vertegenwoordigers in een gedecentraliseerde context.

Inzet VNG: De VNG volgt het onderzoek en zal de noodzaak onderstrepen dat gekozen vertegenwoordigers over passende besluitvormingsbevoegdheden beschikken. De best practices uit het rapport zullen worden gedeeld.

Monitoring lokale democratie (RvE- Congres) In 2021 zal het Congres van de Raad van Europa de staat van lokale en regionale autonomie in Nederland analyseren. Dat gebeurde in 2013 voor het laatst. Dit gebeurt aan de hand van het 'Europees Handvest inzake lokale autonomie'.

Het belang voor gemeenten: de monitoring van de lokale democratie gaat o.a. over onderwerpen als het lokale belastinggebied en de benoeming van burgemeesters

Inzet VNG: De VNG zal de monitoring gebruiken als platform om actuele vraagstukken op te agenderen, zoals financiële verhoudingen en interbestuurlijk samenwerken. Ten slotte zal de VNG in dialoog blijven met het Rijk over lokale autonomie in Nederland en de rechtstatelijke bescherming hiervan.

Toekomstige betrekkingen met het VK (BREXIT) (loopt door vanuit 2020)

Op 31 januari 2020 is het Verenigd Koninkrijk formeel uit de EU getreden, 31 december 2020 eindigt de transitieperiode en gelden nieuwe regels voor de toekomstige relatie met het VK. De Europese Unie zal de gevolgen van de Brexit de komende tijd moeten inpassen, onder meer in de begroting. Hoe onderhandelingen over de toekomstige handelsovereenkomst lopen tot eind 2020 en kunnen nog steeds uitmonden in een no-deal.

Het belang voor gemeenten: Gemeenten zullen de economische en ruimtelijke impact ervaren door de veranderingen voor bijvoorbeeld handel, havengebieden, grenscontroles, de inzet van Europese fondsen en samenwerkingsprojecten. Gemeenten werken samen met Britse partners in Europese programma's als Interreg, Urbact en Horizon2020. Maar ook voor de gemeentelijke organisatie kan de Brexit gevolgen hebben: te denken valt aan aanbestedingstrajecten, servicecontracten, digitale diensten, dataopslag en privacywetgeving.

Inzet VNG: een goede regeling voor decentrale overheden in de handelsovereenkomst en toekomstige regelingen met het VK. Samen met het Kenniscentrum Europa decentraal is het Brexit-loket geopend voor vragen en opmerkingen over de Brexit. Tevens is de Brexit Impact Scan geïntroduceerd, met concrete tips om de directe en indirecte gevolgen van de Brexit voor een gemeente in kaart te brengen. In de CvdR-VK Contactgroep wordt aandacht gevraagd voor de toekomstige relatie met het VK op decentraal niveau.

Europees nabuurschaps- en ontwikkelingsbeleid

Initiatieven Europese Commissie:

- a) Southern Neighbourhood: Joint Communication on a renewed partnership with the Southern Neighbourhood (EU: nieuw voorstel)
- b) EU's humanitarian aid: Communication on the EU's humanitarian aid in the context of the COVID-19 pandemic and beyond (EU: nieuw voorstel).
- c) Financiering: EU Meerjarig Financieel Kader (EU: loopt door vanuit 2020) 2021-2027 t.a.v. de voorstellen voor ontwikkelingsbeleid

Eén belangrijke doelstelling van VNG International is het versterken van democratische lokale overheden in ontwikkelingslanden en landen in transitie.

- a) VNG International pleit naast nog steeds nodige aandacht voor vluchtelingencrisis en building back better, voor hernieuwde aandacht voor governance en decentralisatie. Landen die bewegingen hebben ingezet (Tunesië, Algerije, Jordanië) zullen verder moeten worden geholpen met brede hervormingen. In landen waarin het fragiele aspect de overhand heeft (Irak, Libanon), moet het EU-beleid ruimte maken voor inzet op governance en klimaatadaptatie etc. in 'pockets of normality' – bepaalde gebieden of sectoren die kansen bieden temidden van de fragiliteit.
- b) In crisissituaties, zoals ook de COVID-19-pandemie, spelen humanitaire organisaties vaak een hoofdrol. Echter lokale overheden spelen een cruciale rol tijdens en in de nasleep van een crisis en de fase van wederopbouw. Bovendien zijn lokale overheden blijvend, waar humanitaire organisaties vaak tijdelijke

interventies plegen. Zij zorgen ervoor dat investeringen in tijden van noodhulp in lijn zijn met ontwikkelingsplannen voor de langere termijn, en hebben goed zicht op lokale prioriteiten. Voor duurzaam herstel is samenwerking tussen humanitaire organisaties en lokale overheden dan ook cruciaal. De VNG (en VNG International) zullen deze EC communicatie nauwlettend volgen en pleiten voor goede samenwerking tussen humanitaire organisaties en lokale overheden. Zie hiervoor de handreiking voor [local authorities on working with humanitarian actors](#).

- c) Meer in het algemeen houdt VNG International de ontwikkelingen m.b.t. het nieuwe Meerjarig Financieel Kader en de ruimte voor OS van lokale overheden daarbinnen nauwlettend in de gaten. VNG International treedt ook actief in gesprek met BZ en de EU-delegaties in partnerlanden over de programmeringsfase.

Juridische randvoorwaarden

Betere regelgeving (EU: loopt door vanuit 2020). Dit is het programma van de Europese Commissie voor regeldrukvermindering en kwaliteit van EU-regelgeving en transparantie/betrokkenheid van decentrale overheden in het EU-besluitvormingsproces.

Belang voor gemeenten: Gemeenten moeten Europese aanbestedingswetgeving uitvoeren.

Inzet VNG: De VNG zet zich ervoor in om te zorgen dat de Europese Commissie in de opzet en vormgeving van haar instrumenten voor impact assessments, evaluaties en consultatie mogelijkheden geeft voor gemeenten om vroegtijdig en volledig bij het EU-besluitvormingsproces betrokken te zijn. Dit zorgt voor inbreng, vermindert uitvoeringsproblemen en verhoogt het draagvlak. Belangrijk punt zal zijn hoe de Europese Commissie het 'one in – one out' principe zal uitwerken, waarbij voor elk nieuw voorstel een oud voorstel zal worden ingetrokken.

Ook verwachten we meer informatie over de werking van het Fit for Future platform over regeldrukvermindering dat opvolger is van het REFIT platform. Het platform heeft twee gremia, een voor lidstaten en een voor andere belanghebbenden. Het Comité van de Regio's neemt deel aan het lidstaten gremium, een erkenning van de rol van decentrale overheden.

Herziening Staatssteunpakket:

- Revision of Regional Aid Guidelines (EU-REFIT-initiative-nieuw)
- Revision of the Energy and Environmental Aid Guideline (EU-REFIT-initiative-nieuw)
- Revision of the State Aid General Block Exemption Regulation (GBER) in light of the Green Deal (EU-REFIT-initiative-nieuw)
- Evaluation of State aid rules for broadband infrastructure deployment (EU-REFIT-initiative-nieuw)
- Evaluation of State aid rules for health and social services of general economic interest (EU-REFIT-initiative-nieuw)

Herziening Staatssteunpakket:

- Revision of Regional Aid Guidelines (EU-REFIT-initiative-nieuw)
- Revision of the Energy and Environmental Aid Guideline (EU-REFIT-initiative-nieuw)
- Revision of the State Aid General Block Exemption Regulation (GBER) in light of the Green Deal (EU-REFIT-initiative-nieuw)
- Evaluation of State aid rules for broadband infrastructure deployment (EU-REFIT-initiative-nieuw)
- Evaluation of State aid rules for health and social services of general economic interest (EU-REFIT-initiative-nieuw)

Financiële randvoorwaarden & lokale investeringen

EU-budget (loopt door vanuit 2020)

Initiatieven Europese Commissie:

- EU Meerjarig Financieel Kader (MFK) 2021-2027;
- Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO);
- Europees Sociaal Fonds (ESF+)
- Europees Fonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO, 2e pijler GLB)
- Just Transition Fund (JTF)
- Next Generation EU/Europees Crisis- en Herstelpakket: Recovery & Resilience Facility (RRF) en REACT-EU

Belang voor gemeenten: Met de start van het nieuwe MFK en Next Generation EU komt er veel EU-geld in 2021 beschikbaar voor lokale investeringen in bijv. maatschappelijke innovaties, verduurzaming en de arbeidsmarkt.

Inzet VNG: Rode draad bij de inzet van de VNG is de betrokkenheid van gemeenten in de voorbereidingen van de verschillende fondsenprogramma's, in het bijzonder de Recovery & Resilience Facility (RRF), het grootste onderdeel van Next Gen EU (voor Nederland: €5,7 miljard voor de periode 2021-2023).

Europees Sociaal Fonds (ESF+): Opleveren en starten van het investeringsprogramma voor de arbeidsmarkt, waarin de regionale aanpak centraal staat en de 35 arbeidsmarktregio's de inzet van ESF in hun regio coördineren. Eerste stap in de uitvoering van het programma is het opstellen van 35 regionale plannen waarbij gemeenten en sociale partners een gezamenlijk plan opstellen.

Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO):

Waarborgen dat conform de afspraken n.a.v. het bestuurlijk overleg van 5 november 2019 de gemeenten direct betrokken blijven bij het opstellen en uitvoeren van de nieuwe programma's.

Just Transition Fund (JTF): Indien het Rijk kiest voor een regionale aanpak, dan heeft de VNG hier geen rol te vervullen, maar mocht er voor een bredere aanpak gekozen worden, dan zet de VNG zich in op directe gemeentelijke betrokkenheid en goede afstemming met het ESF+ programma.

Plattelandsontwikkeling: Het Europees Fonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) maakt deel uit van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB): De VNG zet zich in dat gemeenten betrokken worden bij de bestemming van de extra plattelandsmiddelen.

Recovery & Resilience Facility (RRF): de VNG zet zich in voor een grote lokale dimensie in het nationale herstelplan voor de RRF, waarbij voldoende ruimte is voor nieuwe investeringen die bijdragen aan de groene en digitale transitie in gemeenten.

Dossiers

Inzet VNG

REACT-EU: Dit fonds valt uiteen in een EFRO- en ESF-deel. Bij ESF zet de VNG zich in voor een brede doelgroep, het behoud van 100% cofinanciering van de EU en de mogelijkheid met terugwerkende kracht te beschikken (vanaf februari 2020). Bij EFRO vraagt de VNG om een brede thematiek dan alleen innovatie en verduurzaming, in het bijzonder ondersteuning van het MKB.

Herziening van het kader voor economisch bestuur (EU: loopt door vanuit 2020)

Belang voor gemeenten: De Commissie zal de regels van het Stabiliteits- en Groeipact (SGP) evalueren. Voor VNG is het van belang dat gemeenten voldoende investeringsruimte houden. Door de coronacrisis zijn de regels van het SGP opgeschort. De consultatie over de herziening die dit jaar zou plaatsvinden is tot volgend jaar verruimd zonder duidelijke einddatum. Er wordt gekeken of de tekortregel van 3% nog voldoet of wellicht vervangen kan worden door een andere maatregel zoals een golden rule of een expenditure rule.

Inzet VNG: Doel is dat er meer ruimte en onderscheid gemaakt kan worden tot beheersbare overheidsfinanciën aan de ene kant en voldoende investeringsruimte aan de andere kant.

Gemeenten 2024 - (keten)samenwerking: In 2024 hebben gemeenten doordacht en (democratisch) bepaald welke vraagstukken het beste op welk schaalniveau (lokaal, regionaal, bovenregionaal, landelijk of Europees) kunnen plaatsvinden. Dit thema heeft raakvlakken met onderstaande Europese dossiers.

Inzet 2021

Dossiers

Inzet VNG

Grensoverschrijdende samenwerking (loopt door vanuit 2020). Grensoverschrijdende samenwerking en regionale ontwikkeling hebben de afgelopen jaren een impuls gekregen van zowel de EU als het Rijk. Vanuit het Rijk wordt ingezet langs de volgende lijnen: grensoverschrijdende initiatieven, randvoorwaarden en grensbelemmeringen, grensoverschrijdende governance structuren en Benelux.

Belang voor gemeenten: Door verschillen in wetgeving tussen landen hebben inwoners van grensgemeenten op allerlei gebied vrijwel dagelijks te maken met juridische en administratieve obstakels.

Inzet VNG: De VNG zet zich in nauwe samenwerking met de grensregio's in voor blijvende aandacht voor grensoverschrijdende samenwerking en het wegwerken van knelpunten langs de landsgrenzen met Duitsland en België bij het Rijk en de Europese Commissie.

De VNG volgt actief het proces rond de visie van staatssecretaris Knops over de ontwikkeling van grensregio's, waarvoor de VNG een position paper heeft opgesteld.

Bijlage 1

De VNG als actieve ledenorganisatie. Europa: belangenbehartiging, platform en dienstverlening

Europa en de VNG-organisatie

Europese ontwikkelingen en actuele EU-beleids- en wetsvoorstellen, strategieën en programma's zijn steeds belangrijker geworden voor Nederlandse gemeenten. De VNG is daarom al geruime tijd actief in Brussel en in Straatsburg. Zo beschikt het VNG-Bureau over een aantal Europees medewerkers en lobbyisten en sinds 1994 over een eigen vertegenwoordiging in Brussel. De VNG houdt kantoor in het **House of European Cities, Municipalities and Regions**. In dit kantoor zijn 19 nationale verenigingen van decentrale overheden gevestigd, alsmede de CEMR, EUROCITIES en een aantal aangesloten steden waaronder de vier grootste Nederlandse steden.

Platform

De VNG vertegenwoordigt alle Nederlandse gemeenten in Europa, biedt hen een platform in Brussel en in Straatsburg aan en staat voor de lokale dimensie in het Europese beleid en wetgeving. Het bestuurlijk platform voor Europa is de Commissie Europa en Internationaal en de drie Europese delegaties, namelijk: de gemeentelijke leden naar het CvdR; de gemeentelijke leden naar het Congres; en de VNG-delegatie naar de CEMR. Het ambtelijk platform voor Europa is het Europeanetwerk waarin ambtenaren van de gemeentelijke netwerken de G4, de G40, de P10 en de M50 deelnemen.

Belangenbehartiging

Missie VNG: Een krachtige lokale overheid is de missie van de VNG en de vereniging stelt daarom de lokale uitvoering centraal bij maatschappelijke opgaven.

Doel: Het doel van de Europese belangenbehartiging is om tot een goed uitvoerbaar en voorspelbaar beleid te komen, met zo min mogelijk administratieve lasten voor het lokale bestuur. Dit beleid draag bij aan het bewaken en bevorderen van de lokale democratie en autonomie.

Organisatie: De inhoudelijke input voor de belangenbehartiging van de VNG vormt zich met en vanuit de leden. De VNG behartigt de belangen van haar leden door middel van het op de verschillende speelvelden ontwikkelen van standpunten, die te agenderen en het mede beïnvloeden van te nemen besluiten. Deze Europese Agenda van de VNG is bijvoorbeeld afgestemd met Commissie Europa en Internationaal en het ambtelijk Europeanetwerk.

Samenwerking: Voor de Europese belangenbehartiging zoekt de VNG nadrukkelijk de samenwerking met het Europeanetwerk van gemeenteambtenaren om de lokale gevolgen van Europese wetgeving en initiatieven duidelijk te maken bij de Europese instellingen. De VNG is lid van o.a. de Europese koepelvereniging de CEMR en CEEP en is betrokken bij de werkzaamheden van het CvdR en het Congres van de Raad van Europa.

Dienstverlening

Ook op het gebied van Europa doet de VNG aan dienstverlening. De VNG publiceert om op haar website elke twee weken de digitale nieuwsbrief Europa in een oogwenk. Dit is een actueel overzicht met o.a. (achtergrond)informatie over Europese ontwikkelingen, subsidieprogramma's, partnersearches voor Europese projecten en aankomende evenementen.

Juridische expertise: De verenigingsstrategie geeft aan dat gemeenten in staat gesteld moeten zijn om juridische expertise (blijvend) te borgen. Een lokale krachtige overheid kan alleen bestaan bij een stevige juridische functie en voldoende juridische kwaliteit. Voor de advisering over Europees recht en beleid wordt nauw samengewerkt met het **Kenniscentrum Europa decentraal**, dat met het verstrekken van informatie en advisering over Europees recht een deel van de dienstverlening voor zijn rekening neemt.

Subsidiewijzer: De VNG stelt per EU-fondsperiode een subsidiewijzer voor Nederlandse gemeenten op met informatie over de subsidieprogramma's. Voor de komende periode wordt de subsidiewijzer digitaal beschikbaar gesteld op een speciaal ingerichte pagina op de VNG-website.

Meer informatie

Europa op VNG website: <https://vng.nl/rubrieken/europa-en-internationaal>

Subsidiewijzer: <https://vng.nl/rubrieken/onderwerpen/europese-subsidies>.

Commissie Europa en Internationaal: <https://vng.nl/artikelen/commissie-europa-en-internationaal>

Europese en internationale vertegenwoordiging: <https://vng.nl/artikelen/europese-en-internationale-vertegenwoordiging>

Kenniscentrum Europa decentraal: <https://europadecentraal.nl/>

VNG

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is de koepelorganisatie van de Nederlandse gemeenten. De VNG is de vereniging van en voor alle mensen, die bestuurlijk en ambtelijk in de Nederlandse Gemeenten werken. Samen met alle gemeenten stáát de VNG voor kracht en kwaliteit van het lokale bestuur. Hierdoor draagt de VNG bij aan het behalen van doelstelling 11 van de Global Goals: "Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam". De Willemschhof is daarom een "Global Goals 11 Huis".

Vereniging van Nederlandse gemeenten
Postbus 30435
2500 GK Den Haag
Tel. +31 (0)70 3738200
www.vng.nl

